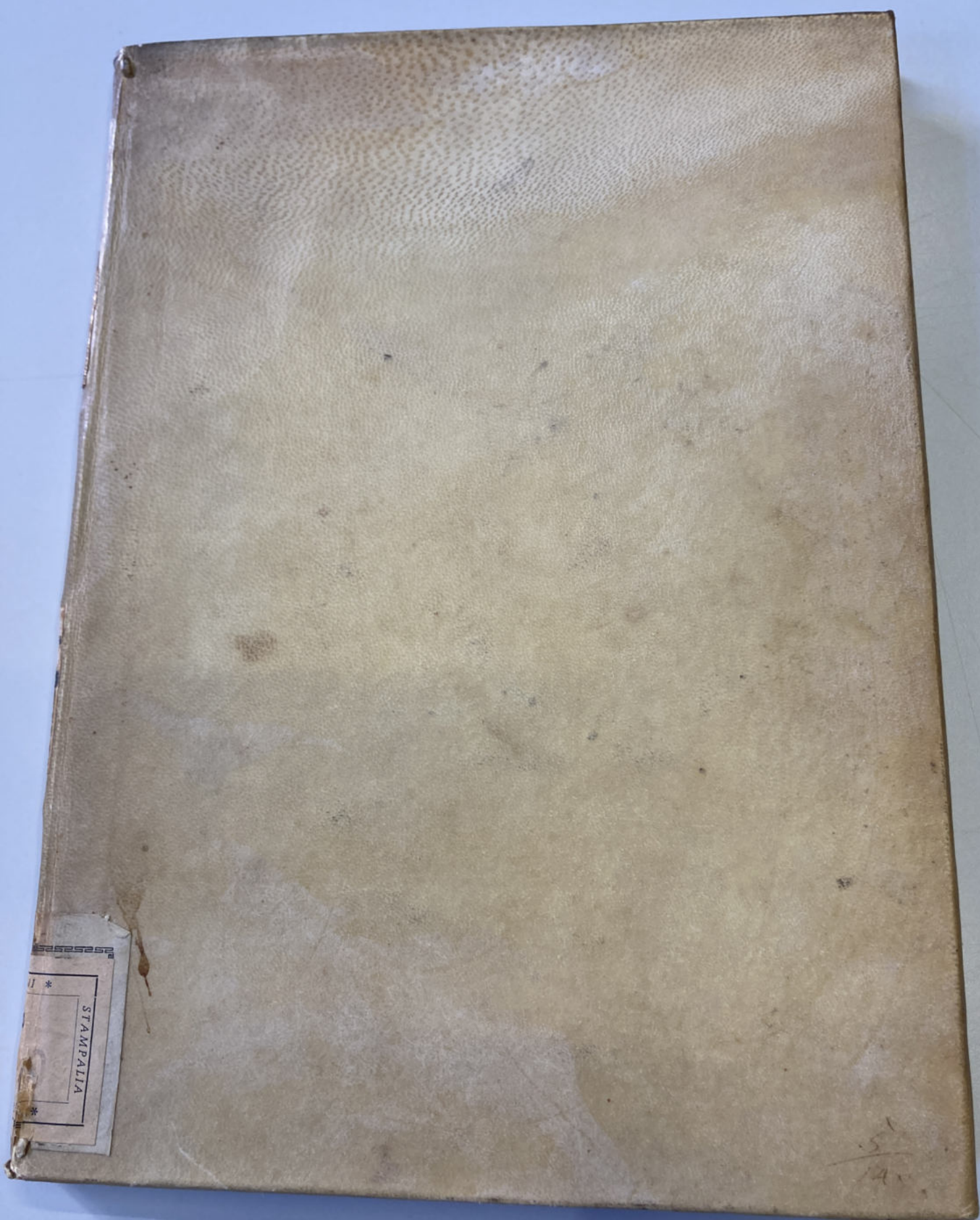

V I T A
DEL SERENISSIMO
B E R T V C C I
V A L I E R

Doge di Venetia.

Per Idea d'vn' Ottimo Principe.

DESCRITTA

DALL'ABBATE ORAFI

Elemosinier, e Predicator Ordinario della Maestà Christianissima.

DEDICATA

All' Illustrissimo, & Eccellentissimo Signor Cavalier

DOMENICO ZANE.

IN VENETIA, Per Gio: Pietro Pinelli, MDCLIX.

CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In Funere Serenissimi Venetiarum Principis
BERTVCCII VALERII
 Oratio

HABITA A P. D. STEPHANO COSMO
 Congregationis e Somasca. In Ducali Cancellaria Lectore.

CORAM AVGVSTISSIMO SENATV.

I tane Valeriae Serenitatis e Veneto Caelo fulgor
 euanuit? Itane Veris initio, quo tellus erum-
 pit in flores, Principum florem amisimus,
 & primæua amenitatis tempora omnium hi-
 laritatem animorum extinguunt? Gloriosis-
 sime Princeps, Princeps Gloriosissime! Re-
 gium publicæ maiestatis insigne, ideo sumpseras, ut in eo tam
 celeriter moreretur? Supremæ fastigium dignitatis ideo atti-
 geras, ut superos adires, cum nihil in terris supererat, quo
 posses extolli? Honorum ideo summam ætate vegeta, raro
 exemplo, adeptus eras, ut annorum numerus Tibi, nostrisque
 gaudijs, infelici heu nimium usura, detraheretur? Cum Te
 Regiæ Nobilitatis consensu, omnium ordinum gratulatione,
 Principem Numinis providentia renunciauit; beatam illam
 diem, publicæ felicitatis auspicem boni omnes consalutarunt.
 Famæ iudicium, hominum vota in Te collatus honor ipse com-
 probavit. Vidimus Arma Triumphis, Togam splendore, Po-
 pulum Annona, cunctos incredibili humanitate tua, prosperi-
 tatis, & gloriæ verticem insedisse. Sed o volucrem Fortunam!
 O spem exitu luctuoso degenerem! Si breui adeo temporis usu-
 ra publicæ salutis gubernaculis præesse debuit BERTVCCIVS
 VALERIVS, prope est, ut exclamem, non tanti fuisse.

H Extre-

Plaut. in
Ruden.
apud Sen.
lib. 7. con-
trou. 6.

Extrema est miseria maximam felicitatem in transitu degustare: Quemadmodum prateriti mali memoria iucunda, ita amissi boni acerbissima. Miserum verbum, ac pessimum est, Habuisse: Acriusque tormentum est carere diuitijs, cum illas iam senseris. Et quò felicior fuit dies, qui VALERIVM Reipublicæ imposuit, eò miserior, qui eripuit. O asperrimam sortis nostræ conditionem! Quod ceteris summum est bonum: Optimus Princeps, nobis miserrimum est: Optimum non sensimus, nisi ut doleremus: Virtutum omnium cumulum in BERTVCCIO suspeximus, amauimus, ut eo citius sublato, tristissimo desiderio animus excrucietur. Audi, Serenissime Valeri, doloris nostri liberam vocem. In hoc uno penè reus es, quòd non diutius imperasti. Vel Princeps esse non debueras, vel immortalis.

Verum abite querela, grauissimo quidem merori nostro iuste, sed summis VALERII virtutibus prorsus iniuria. Breui licet nobis Princeps affulserit; apud se tamen ampliori annorum numero Principatum exegit. Neque enim (credite) tum Princeps esse cepit, cum Veneti Ducis ornamenta suscepit: Totius vitæ excursu, si rectè estimamus, Princeps fuit regia virtute. Supremus Reipublicæ apex circa ipsum, alter in ipso: Hic opus virtutis, ille fortunæ famulatricis; Hic pro merito, ille fuit pro mercede. Quæ duo cum breui oratione ostendero, perorauero.

Cic. 3. de
Fin. Laet.
in Zenon.
Athen. l. 6.

Regia dignitatis gloriam non externis insignibus, sed arcano animi cultu contineri, seuerioris Philosophiæ dogma fuit: Ex qua prodyt veluti ex cortina decretum, Solus Rex sapiens. Imò quæ in Epicureis hortulis floruit mollior philosophia, à Syriæ Rege Alexandro Coronam maluit petere, quàm expectare: Ambitus ne an virtutis argumentum? cuius fronti Virtutis esset imago depicta. Ego sanè quamquam non audeo cuique

sapienti in schola Thronum erigere; certas tamen opinor, ac nobiliores esse virtutes, quibus tamquam gemmis, latentis cuiusdam maiestatis diadema distinguitur, atque illustratur. Præclarè ut cetera vir eximius; Non cultus exterior, sed internus habitus, & mens regia, regem facit. Hic verò (sanctè testor P. C.) mihi in totam VALERII vitam intuenti illud primum iuxta, ac maximum occurrit, nihil in ea reperiri, quod aut omittere possit, aut silere debeat lingua Oratoris. Ut præclarissimæ vitæ historica narratio abundè sit pro panegyri, quam qui fideliter memorauerit, ille copiosissimè laudasse videatur. Quod enim in ea vel laude vacuum, vel virtute sterile momentum fuit? Usque adeo BERTVCCIO VALERIO omnia temporis puncta fuere incrementa virtutis, seges æternitatis. Proprijs igitur nostri Principis laudibus essem iniurius, si amplissima, aliena tamen, Valeriæ familiæ decora in eius commendationem accerserem. An verò Auitæ Aquilæ, sicut olim Troianus Heros Columbæ, ductu in Antiquam Heroum syluam, hoc est, in Romanam Rempublicam proficiscar, in qua Valeriæ Domus triumphalis arbor, hinc fasces consulares, inde trabeas, hinc paludamenta, aureis suspensa ramis ostentat? An eandem admirer in Venetam Urbem uberiori prouentu translata, ubi quot Curie sapientes dedit, tot pretiosos edidit fructus suauissimæ maturitatis? Possem sanè Principis honorem BERTVCCIO vindicare, vel ex familiæ insigni, hoc est regia Aquilæ; vel ex Senatoria maiorum Purpura; vel ex Vaticano murice (Principum voto) qui gentiles eius heroas semel, atque iterum exornauit. Possem & illud fortè in Veneta Republica singulare à vestris oculis repetere, P. C., quòd duo fratres VALERII, Serenissimi Principis Patruus, ac Parens, Patauinam Praturam non interrupta letitia, geminato honore,

Petrarca
de remed.
vtriusque
Fort.

Virg. in 6.

alter in alterius manum tradidit, finem potestatis alterius frater excepit, neque aliud grauissimo regimini interuallum permissum est, nisi quod finiretur.

Ennod.
Ticin.

Arist. l. 5.
Hist. Ani.
1. 19.

Sap. 6. 22.

Athen. l. 12.

Sap.

Alex. ab
Alex.
Aufon. in
Paneg.

Verum hæc omnia præstantissima licet, regnum illud quod in animi cultu situm est, conferre nequeunt, quia aliena sunt. Planetarum Princeps ingenita fulget luce, neque ab alio sidere luminis regium Diadema mutuatur. Quam aptè de VA-
LERIO quod in alio commendauit Ennodius, Usurpare licet! Fulgorem stirpis præcipuè morum radijs illustrauit, vincens decorem sanguinis, dum coruscantem generis sui lampadem, actuum SERENITATE transcendit. Sed quis solis radios enumeret? Quis Valerij virtutes prosequatur? Dicam ne ipsam ab orientis ætatis exordio, incorrupto candore, perpetuam morum innocentiam coluisse? Regiam sibi Purpuram adornauit; cum nouum non sit, si Philosopho credimus, niues reperiri purpureas. Dicam ipsum unius sapientiæ amorem in sacrum pectus admisisse? Sceptrum sibi peperit, cum sapientissimi Regis monitu, sapientiæ beneficio sceptrum comparentur. Dicam illi perpetuò in delitijs fuisse in eruditorum libris compendia literarum? Diadema sibi fronti circumdedit, si olim ex eadem materia libros, & regum Diademata contexebant. Dicam illum intra leges Astree numquam exerranti iudicio se poluisse? sibi solium erexit, ut enim ex diuinitatis Oraculo discimus, solium Iustitia firmatur.

Si hæc dixero, Principis quidem dignitatem in VALE-
RII animo absolutam satis ostendero: Verum quot, & quan-
ta dicenda supererunt? Nimirum tam multe sunt BE-
TULLII virtutes, ut ibi deum incipiant, ubi desinere
videntur. Gestauerit olim vestem Syderibus distinctam De-

me-

metr
ginib
ptam
duti
in fo
non
RIV
quar
virt
ficul
sicut
LE
quoc
cui m
terra
hi no
si qu
Hun
2
Vt e
vell
gnit
possi
gare
uijs
Nil
rens
tia
quan
qua

metrius, gemmis oneratam Caligula, maiorum suorum imaginibus variegatam Gratianus; mysterijs Apocalypseos inscriptam Orho Imperator. In solis vel syderum similitudinem induti processerint Reges Aegyptij, in Aëoli speciem Elius Verus, in formam Apollinis Nero, ad aliorum numinum exemplar non pauci Romani Imperatores. **BERTVCCIUS VALE-**
RIVS, ut se principem ostentaret, non aliam voluit vestem, quam innumeris morum illustratam insignibus, non alio, quam virtutis habitu decorari. Quoniam verò patior ex copia difficultatis eas potissimum virtutes seligere fert animus, quæ sicut Principis maiestatem propius commendant, ita in **VA-**
LERIO miraculum eluxere: Ceteras autem integras, atque illibatas vestris cogitationibus reservare. Alexander ille, cui minor orbis magnitudinem auxit, Coronæ habuit quattuor terræ partes inscriptas cum lemmate **Rex Regum**. Videor mihi non inconcinne nostro Principi Regium Diadema circumdare, si quatuor virtutum Magnificentia, Eloquentia, Prudentia, Humanitatis, glorioso ambitu coronetur.

Magnificentia sanè nascitur, atque nutritur in Purpura. Ut egregie Chrysostomus dixerit: Si quis Principem laudare vellet, nihil illi adeo decorum adscriberet, quam magnificentiam. Nihil maius habet regia fortuna, quam ut possit, nihil melius, quam ut velit munificentia opera propagare. Scio Nilum à Mose sanctissimo quatuor principibus fluvijs accenseri, non modò quòd sicuti Principes mentem, ita Nilus caput habet incognitum; Verùm quia ubertatis parens, serenos imbres Aegypto affert, glebisque amabili licentia superfusus, tellurem dum obruit, fecundat. At verò quam late radios in **VALE-**
RIO diffudit magnificentia, quam magnifice triumphavit? Illius regiam hanc virtu-

Baron. an.
1001.

Alex. ab
Alex. loc.
exp. tit.

Orat. este.
par. 2.

Anast.
N'cen. ex
Chrylos.

tem numquam intueor, quin menti recurrant Persarum Reges
cognomento Longimani, nobiles Heroum animæ quibus num-
quam sat erat, quod erogarent. Quod si regibus mos est, ex-
cendis inuigilare metallis, ut latentia naturæ bona in usum ar-
cessant: Quis id præstitisse neget Principem nostrum, qui in pu-
blicæ maiestatis, vel usum, vel gloriam effusissime aurum
eduxit? Illud verò quod aureum Os eloquentiæ enarrat, natio-
nes quasdam Aquilis ad gemmas extrahendas, uti consueuis-
se: nonne in Aquila *VALERIA* non fulminis, sed diuitia-
rum ministra conspeximus? Video hic vos P. C., illius amplif-
simæ legationis memoriam renouare, qua *BERTVCCIVS*
VALERIVS Venetæ in se Reipublicæ Maiestate transfusa,
Serenissimum Cardinalem Catholici Regis fratrem Orator con-
salutauit. Viuit adhuc in hominum animis dies, qua cultissi-
ma vestium pompa, lectissimo nobilitatis flore, ingentis auri
profusione triumphanti similis, Mediolanensium oculos in solito
spectaculo, vel præstrinxit vel recreauit: Habuit tunc Hispa-
na amplitudo, quod in Italia miraretur: Reticuitque gentilis
Tagi gloriam, Poetarum carminibus, quàm aureis arenis pre-
tiosorem; dum vidit aureos e *VALERIÆ* munificentiae fon-
te riuos effundi. Sed quam Purpurato Principi Regiam virtu-
tem ostendit *VALERIVS*, Romam, hoc est, in diuinæ Reli-
gionis, atque humanæ theatrum maiestatis adduxit, cum In-
nocentio X. primum, mox Alexandro VII. pietate, prudentia,
ac literarum cultu ter maximo, in splendidissima Procerum
Legatione, Serenissimæ Reipublicæ humillimum probauit obse-
quium. Vidit tunc Roma regaliū virtutum certamen ne di-
cam, an fædus? Magnificentiae, ac demissionis: Illa Venetos
Heroes euexit: Hæc ad Pontificios pedes deiecit: Illa in pom-
pæ splendore, enituit hæc in obseruantiae significatione: Am-

bigeres

biger
celsa
ad fa
V
Vidi
Aua
precio
quent
nis eo
fere in
admo
bueba
mel P
statua
Princ
dum
uincis
que li
animi
Delin
quàm
ut ac
puteti
cundia
potius
per om
nij cel
mathe
atque
tie N

bigeres ultra magis Oratorum maiestatem extulerit. Adeo ex-
 celsa res est pietas, ut magnificentiam ipsam amplificet, atque
 ad summum efferat, dum ad summi Praefulis vestigia deuoluit.
 Verum non minus magnifica fuit eloquentia **VALERII**.
 Vidit olim Graecia Berosi statuam in aurata lingua conspicuam.
 Audiuit Italia auream **BERTVCII VALERII** linguam
 precio, & grauitate mirabilem. Singulare Principis decus elo-
 quentiam esse quis nesciat, si modò mente reuoluerit, vel Athe-
 nis eosdem fuisse Principes, ac Oratores, vel Romae neminem
 fere imperio excelluisse, qui non praearet eloquio; ita ut quem-
 admodum ex muricis ore liquor effusus Principum vestes im-
 buebat; ita ex ore manantis eloquentiae humor, regiam non se-
 mel Purpuram colorarit: Et plerisque fuerit, ut de quadam
 statua memorat Pierius, lingua pro Sceptro. Salue **VALERII**
 Princeps Auguste, non enim alio te licet nomine compellare;
 dum vel apud summos Principes Orator, eos aurea catena de-
 uincis, vel summus sapiens in Curia Senatum trahens quocun-
 que libuerit, amabili Imperio dominaris. Inflammandi sunt
 animi? Fulmina ipsum diceret ab Aquila sua mutuatum.
 Deliniendi? In eius ore crederet Apes mellificasse. Quàm acris,
 quàm suavis dicendi vis! ut lepore tincta, ut figuris ornata,
 ut acuta sententijs, ut rerum pondere grauis! Neque enim
 putetis eam fuisse naturae indulgentia inditam **VALERIO** fa-
 cundiam, ut absq; ullo honestarum artium praesidio sermo ipsi
 potius in ore, quàm in corde nasceretur. Iam ab ineunte etate
 per omnium scientiarum, quae Principem decent, cursum inge-
 nij celeritate traductus, ijs ita pectus impleuit, ut sicut Her-
 mathenam Academiae suae praeosuit Tullius, idest, Palladis,
 atque Mercurij simulacrum, sic in Senatu sapientiae, ac eloquen-
 tia Numen **VALERII** videretur. Caelum erat eius oratio,

Plin. lib. 7.
 c. 38.

Pier.

non

non magis harmonia, quàm scientiarum luminibus admirabile: Flumen eloquentiæ; sed illis consimile, quæ margaritas ferunt; gemma erat eius lingua; cerauniam dixeris, perinde facundam, ac pretiosam. Sed silere modò iubes eloquentiam, *VALERI*, quam adeò mirificè coluisti. Tibi sat est commune illud omnium elogium, Te superiorum Principum gloriam æquasse, eloquentiam omnino vicisse.

Sed dum dicta memoro cur facta reticeam? Consilia loquor, P. C. mentis propè diuinæ sobolem, quibus Reipublicæ in specula, ab ipso adolescentiæ flore constitutus, maiestatem Imperij, Patriæ salutem, belli, pacisque molem, ineluctabili spiritus vigore sustinuit. Mirum erat in *VALERIO* mentis, ac linguae commercium, ut non magis facundè loqueretur, quàm rectè sentiret. Nervorum paria, si peritis est fides, ad linguam in locutionis officium, à cerebro deducuntur. Eiusmodi erat in Principe nostro societas, ut nervosa, ac potens eloquentiæ vis à mentis consilio in linguam deriuaretur. Hæc sanè, Stagirita teste, propria imperantis est virtus. Et plura in summa fortuna, consilijs, & auspicijs, quàm telis, ac manibus geruntur; politica Oraculum pronunciauit. Respublicæ enim, atque Imperia, sicut olim in Romæ fundamentis humanum caput reperiuntur, est capite potius quàm manibus innituntur. Quàm Sapiens fuit mens Ægyptiorum! Qui in serpentis, orbe quodam in se redeuntis medio veluti centro, regis nomen collocarunt. Nempe propria Principis sphaera, prudentia est. Quantum hac in te virtus effulserit, *VALERI* Serenissime, loquuntur amplissima munera, ac Magistratus, quibus continuata quadam serie, virtus semper vegeta exercebatur. Vix Bergomum Præfectus rexeras, iam Continentis sapiens politica Imperij administrationi admouebaris: Vix in Urbano Magistratu

Arist. 3.
polit.

Tacit. 13.
Annal.

Plen.

iura

tura ciui
censebari
iam trab
Vix in
rentiam
suffragia
parem a
Magistr
re, cun
Veru
quibus à
ma tant
res secun
inflet: a
nitatis.
humilis
verò Pr
se ad ha
sublimis
bius eue
& quod
est. Su
gna ast
amplitu
VAL
manita
auribus
ex Pri
liaritat
gnes i

tura ciuibus dederas, iam inter sexuiros Senatus sapientes re-
 censebaris: Vix Supremi Foriulij Prouisoris munus obieras;
 iam trabeatus in Patria intermissi habenas regiminis resumebas:
 Vix in Republica honorum omnium copia florueras, iam Flo-
 rentiam ad pacis, belliq; consilia mittebaris. Tot dignitatum
 suffragia angustam VALERII prudentiam negotijs omnibus
 parem abunde testantur, in ea precipue Republica, in qua
 Magistratum tenet Virtus laureata, & sicut humano in corpo-
 re, cuncta mentis numine gubernantur.

Verum neque arcana virtutes, neque splendida dignitates,
 quibus à ceteris mortalibus late secernebatur, aliquid ex sum-
 ma tanti Herois benignitate detrahebant. Mutant animos
 res secunde: & rarus est, quem adspirantis aura fortune non
 inflat: ac plerumque qui supra homines est, obliuiscitur huma-
 nitatis. Officiosa demissio aliena videtur à Principe, atque
 humilis Virtus thronum collocare in priuata fortuna. Imò
 verò Principis est; nullus enim, vel laudabilius, vel facilius
 se ad humanitatis leges inclinat, quam qui minus debet, ac
 sublimis est. Aurum inter metalla pretiosissimum non super-
 bius euehitur, sed alijs quodam se naturæ genio submittit:
 & quodcumque corpus se sponte sua ceteris præfert, id leuius
 est. Supernis mentibus similem Principem dixeris quæ ma-
 gna astra implent, & curant, sed intra spatij punctum sine
 amplitudinis iactura facillime contrahuntur. Fuit hæc in
 VALERIO virtus supra fidem, ac supra famam. Quæ hu-
 manitas in alloquio, quæ suauitas in vultu, quæ benignitas in
 auribus, quæ in risu blanditiæ! Quàm sepe in socium migrabat
 ex Principe; atque incorrupto maiestatis honore ad ima fami-
 liaritatis officia descendebat! Quos etiam ferreos animos ma-
 gnes iste non traheret? Rapuisti Serenissime VALERII

omnium mentes, & corda in admirationem, & amorem tui: illud fuit amplissima virtutis, istud humanitatis: & dum ambigimus utri magis debeas supremum Ducis fastigium, videmus utramque in commune bonum conspirasse, dum illa tibi Principatum meruit, ista conciliauit.

Triumphate populi, plaudite Ciues, dum in BERTVCCIO VALERIO sacer virtutum chorus regio insidens solio non unius tesseram affert felicitatis. Hic Titus est, quem generis humani dixere delicias: quis enim humanior? Hic Augustus, cuius acerrimi vim iudicii Roma suspexit: Quis illo prudentior? Hic Caesar, qui facundie laude inter ceteros Imperatores effloruit: Quis eloquentior? Hic Alexander, quem magnificentia uno non contenta orbe magnum fecit: Quis nostro Principe magnificentior? Mitto hic memorare P.C. quanto consensu sine rivali, qua etate, insolito exemplo, summo fuerit inauguratus imperio: cum sua virtutes iunxere suffragia, ut si quid per annos, vel per fortunam deesset, abunde compensarent. Mitto ipsius aduersam valetudinem Principatus initio nostra gaudia doloris confinio lesisse, ut disceremus eam maximam esse felicitatem, quam Superum prouidentia, ut assolet, perfuso veluti felle corrumperet. Eloquentiam pretereo, qua Principum Oratorum oculos, aures, animum pascebat; & licet magno iam nomine Europam omnem impleisset, maior apparebat, quam soleret predicari. Neque dicam ipsum nihil aliud Principis sumpsisse, nisi curam, atque vigilias, adeo frequens in Collegio, in Senatu, ut non otio, sed laboris mutatione refici videretur. Eò contendit Oratio, ut VALERIVM, nouum veluti sydus illuxisse ostendat in publica prosperitatis omen, & boni communis incrementum; quò intelligant omnes maius à BERTVCCII fortuna habuisse

Rem-

Rempublicam, quam ipsi dederit.
 Non loquor libertatem annonæ, quæ fertilem annum, gra-
 tasque terras experti, re ipsa vidimus nostro ævo, quod olim in
 munno vidit antiquitas, Aquila Cornucopiam, idest *Aqui-*
la VALERIE, ac *Veneri Ducis* insigni affluentiam iucunda
 societate copulatam. *Armorum* felicitatem loquor *P. C.* quæ
 immortalis hæc *Respublica* potentissimas *Turcarum* vires euer-
 tit, æternamque *Veneto* nomini decus comparavit. Vivit, vi-
 uetque in eternitate temporum gemina illa *Victoria*, quam duo
 belli fulmina, *Laurentius Marcellus*, ac *LaZarus Mocenigus*.
Abydenas angustias, otioso ferro, non prælio, sed triumpho
Othomana Classis abacta, expugnata, deleta, omnem fugæ,
 omnem saluti locum, omnia sibi sensit præter inferos esse con-
 clusa. Tunc *Venetorum* virtuti paruit *Ægeum Mare*; succu-
 buere errantes *Cyclades*, & proxima *Byzantio* *Insula* trium-
 phalia *Adriaci Leonis* signa adoravit. Tunc maximus *Orien-*
tis Imperator, qui *Reipublicæ* dignitatem ante despexerat, fre-
 mere victus cepit, & dum *Cretæ* catenas parabat injicere, sua
 in *Regia* didicit trepidare. Nonne hæc tuorum temporum fæli-
 citati imputabimus *Serenissime VALERI*, cum magis *Princi-*
pum satis, quam militum armis bella gerantur? Quid enim
 barbarum hostem tumentem audacia, lymphato similem egit in
 fugam; quid aure adspirantis meruit obsequia, quid elementa
 vœtigalia habuit, nisi *VALERII* Principis fortuna, quæ
 tantis inanimis, quam Ciuibus imperaret? Quam præcla-
 ram *VALERIO* sæculo vetus prodigium renouari, quo penes
Leonem, & *Aquilam* *Luna* tremere visa est, dum *Aquila*
VALERIE, *Venerique Leonis* fœdere *Othomana Luna*, non
 in vexillis modò, verum etiam in ipsa *Byzantina Imperij* sede

Aldourand.
 Ornithol.
 l. 2.

Aldourand.
 Ornithol.
 l. 2.

Plut. in
Dione.

contremuit? Quod si olim, teste Plutarco, dum Aquila hastam e manu militis abstulit, atque demisit in pelagus, extremum Dionysij Tyrannidi imminere fatum vates asserueret: quid liceat, dum nostri Principis Aquila Turcarum arma à victis extorta, in Ægeum deiecit, nisi Thracis tyranni excidium ominari?

Theatr.
Vit. hum.

Quid de altera Victoriâ dicam, qua pugnacissimos, ac prælijs non minùs, quàm furtis expertos milites Mocenici herois virtus bellica triumphavit? Quid de eiusdem Victoriâ successu, cum munitissimam arcem eodem tempore oppugnavit, evertit? In istius etiam gloriæ societatem se offert VALERIA fœlicitas: sibi multam ex ea Principis fortuna decerpit. An non Sapientissimi Principis triumphum immortalium coronâ præcingant, cui, ut olim Regis Angli Diademati, Victoriâ, & Sapientia inscribatur? Verùm non auspicijs tantum, sed magnificentissima largitione, non ferro, sed auro utilis bello consuluit; neque dubitavit post effusissimas expensas tot in legationibus, muneribus, ac Principatu, pietatem erga Patriam, iam morti proximus ingenti legato auri pondere comprobare. Non vereor, P. C. ne longior videar, cum sit maximè optandum, ut ea quibus publica maiestas, & gloria continetur, multa sint: Metamen aliò vocat doloris acerbitas, vertitque in lacrymas epinicia triumphorum. O nulla longi temporis fœlicitas! Heu breuem rerum humanarum sortem, quæ antequam portum teneant, medio in cursu abripiuntur! Gaudebamus Principis virtute ac fortuna; neque alia in Reipublica bonum concipiebamus vota, nisi ut de nostris eius anni augerentur, vitam ferret, quam Religionis hostes amiserant, viueret nobis, viueret posteris, & quia fœlicissimè, diutissimè etiam superesset Imperio. Verùm plus meruit VALERIUS, quàm nos mereremur: ter-

ris cum Civium preces, astris virtutum merita destinabant; ille, ut diuturnior hominum recreator; hac ut maturior Superum comes existeret, deposcebant. In hac concertatione, suspensaque iudicio, illuxit dies; an nox incubuit? bonis inuis, funesta Reipublica, omnibus luctuosa, quæ Principem nostrum angustiis corporis eripuit, ut novum sydus infereret Cælo, temporis ademit, ut consecraret aternitati, Aquilamque VALENTIAM Cælesti similem faceret, quam in lactea Heroum via contemplamur.

Quam hæc non absint à vero, nec sint mulcendis superstitionum animis conquesta, vos testor, qui extremo laborantem morbo Principem conspexistis. Nouerat præclarè VALERIVS, quàm deceat, quod optimum est ab optimo coli; quod imperat ab imperante: quod est in Sole lux, in adamante fulgor, in oculo pupilla, animus in corpore, hoc esse in Principe, Pietatem. Grauius itaque conflictatus malo, dispendia valetudinis fecit compendia virtutis, collectosque in epilogum animi affectus supremo Numini obtulit, ac se ipsum omni sceleris labe purum, sacro Cælitum pane recreatum, extremo suavisimè oleo perfusum, victimam immolauit. Quid referam ipsum etiam in postrema vitæ periodo Principis nomen impleuisse, dum ad Reparatoris nostri sub-Eucharistico velo latentis vestigia iussit (cum se ipse non posset) augustum illud Veneti Ducis insigne deuolui. Veneror nunc Serenissime VALERI, si unquam aliàs, præclarissimum illum tuum Principis genium, dum video te descriptos in Apocalypsi Reges, qui ante Dei thronum coronas deposuere, planè regia demissione emulari. Ita vixit, ita decessit BERTVCCIVS VALERIVS Venetæ Reipublicæ Princeps: & ne putetis eum in vitæ confinio munificentiae suæ oblitum aliquem in testamento præterisse, spiritum reliquit Cæ-

Diogen.
apud Laer.

Apoc. c. 7.

clo, tumulo exuias, omnibus desiderium sui, posteris Principis ideam, nomen eternitati. Te verò, Silvester Valeri Excellentissime Procurator, non magis splendidissima glorie, quam regia virtutis reliquit heredem. In te siquidem communione natura non modò Parentis Augustissimi sanguis fuit dominatus in Venas, sed in mentem virtus ipsa transfusa; adeo ut in Te sepe gauderet veluti quodam in speculo seipsum intueri, ac proprio simulacro blandissime arridere. Videbat in nobilissima stirpe, animum nobiliorem; in amplissima fortuna, ingentem munificentie fulgorem; in suauissimis officijs humanum, in modestia augustum, in prudentia solertem; egregio in ore, spirantem virtutis hilaritatem. Maximas necesse est eas esse virtutes, quae tanto Principi placere meruerunt. Nos verò, qui nihil in Te optare audemus, quem summi Herois censura probauit, ex Te solum ad Publici boni incrementum, VALERIE familiae successionem cupimus, ut fortuna, quam Reip. VALERIVS attulit Principatus, prorogetur in eum, tanti generis stemmata continuentur, & BERTVCCIUS ipse etiam ultra finis optima sui parte superstes maneat, dum suis in Posteris Veneti augebit Imperij felicitatem.

Hic verò acerbissimi doloris tui consolatio extremam funebris Orationis curam aduocaret, nisi, ut ego quidem existimo, vel totius Urbis luctus, vel Parentis tui apud mortales, ac cælites gloria mæroris contumaciam deliniret. Quid enim ad tristitiam ex animo detergendam efficacius, quam omnium ordinum in BERTVCCIUM VALERIVM collatae laudes, complorationes? Hæc enim publici doloris argumenta eò certius dant VALERIE virtuti testimonium; quò magis ab adulatione absunt, & quia sine teste sunt, & quia summus affectus fingi non potest. Quid ad mæroris impatientiam compescendam

poten-

potentius, quàm cessasse quidem fero Principem quod necessitas est, regnare tamen in hominum animis, apud superos (ut pîd credimus) vivere, quod est summa fœlicitatis? Tu verò Serenissime BERTVCCI ex ea, quam incolis, Cœli parte ma-
ximi hæc tui in Patriam meriti monumenta, vocis obsequium,
luctum, ac desiderium tui, letus suscipe, atque non interrupto
communis boni studio à D. O. M. regnorum moderatore illud
votorum summum exora, ut in diuturno hoc religionis bello
Reip. Tua citò contingat, aut Pax, aut Victoria.

DICEBAM.

